

Globaliseringen af det danske arbejdsmarked

Projektbeskrivelse

Baggrund

Fra begyndelsen af 1970'erne og fremefter har man i USA oplevet en klar tendens til faldende løn for ufaglærte i forhold til faglærte. Der har været tre konkurrerende forklaringer på denne udvikling. Den ene har været at globaliseringen, og som følge deraf den stigende internationale handel med lavtløns-lande, har mindsket efterspørgslen efter ufaglært arbejdskraft. Den anden forklaring har været, at den teknologiske udvikling har været til speciel ugunst for de ufaglærte. Endelig er en tredje mulig forklaring, at der har været en stor netto tilvækst i udbuddet af ufaglært arbejdskraft. Bortset fra Storbritannien har andre europæiske lande ikke oplevet tilsvarende ændringer i de relative lønninger, og det gælder i særdeleshed også Danmark (se Fosgerau, Jensen og Sørensen, CEBR DP-2000-11).

En oplagt forklaring på, at udviklingen i Danmark har været anderledes end i USA er, at lønningerne på det danske arbejdsmarked i langt højere grad end i USA aftales mellem fagforeninger og arbejdsgivere. Dvs. på det danske arbejdsmarked er det i langt mindre grad udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft, der bestemmer lønnen end tilfældet er i USA.

Selv om en stor del af lønændringerne i Danmark er et resultat af forhandlinger mellem fagforeninger og arbejdsgivere, betyder det ikke nødvendigvis, at arbejdsmarkedet er upåvirket af international handel og teknologiske fremskridt. Danske virksomheder er udsat for stort set de samme ændrede vilkår, hvad angår teknologi og international handel, som amerikanske virksomheder, og det må forventes at have en afsmittende virkning på arbejdsmarkedet.

Problemformulering

Det overordnede formål med projektet er at analysere, hvordan et arbejdsmarked som det danske, hvor de relative lønninger er meget rigide, har tilpasset sig globaliseringen. Den beskæftigelsesmæssige udvikling i Europa har overordnet set været mindre gunstig end i USA, men f.eks. Danmark har formået at komme ned på et meget lavt niveau for arbejdsløshed. Dette på trods af, at de relative lønninger mellem veluddannet og lavt uddannet arbejdskraft har været stort set konstante. Man kan forestille sig flere måder, hvorpå arbejdsmarkedet har tilpasset sig ændrede vilkår i den internationale konkurrence. I vores analyse vil vi bl.a. inddrage følgende muligheder:

- * En løntilpasning, der er foregået i lønniveauet og ikke i de relative lønninger
- * En løntilpasning, der er foregået mellem brancher og ikke mellem uddannelseskategorier
- * Brancher, der benytter meget veluddannet arbejdskraft (der er relativt billig i Danmark) er ekspanderet på bekostning af brancher, der benytter meget lavt uddannet arbejdskraft
- * Inden for de enkelte brancher er der sket substitution mod at benytte mere veluddannet arbejdskraft og mindre lavt uddannet.

Metode

Overordnet set vil metoden være empirisk, hvor der benyttes panel-data for input-output statistikkens brancher. Der benyttes data fra CEBR's arbejdskrafts database¹, samt fra input-output statistikken.

Selv om projektet har et empirisk sigte, vil et andet væsentligt element være at udvikle originale teoretiske modeller, som udgangspunkt for den empiriske analyse.

Policy relevans

I diskussioner omkring Danmarks konkurrenceevne er betydningen af uddannelse kommet i fokus. Dette projekt kan ses som et bidrag til denne diskussion. En hypotese er, at det danske arbejdsmarked har formået at tilpasse sig globaliseringen uden store uligheder til følge ved, at der har været en uddannelsesmæssig opgradering af arbejdsstyrken. Eftersom tendensen til øget globalisering må formodes at fortsætte også i fremtiden, er det af stor policy relevans at få afklaret, hvorvidt det har været tilfældet. Dette vil bl.a. kunne give input til diskussionen om, i hvor høj grad det er vigtigt at forøge uddannelsesniveaueet i fremtiden.

¹. Dene bygger på udtræk fra Danmarks Statistiks IDA database, og der er på nuværende tidspunkt data fra 1980 til 1998.